

Дослідження, розробки, проекти з публічного управління та адміністрування
УДК 351:377

Мищенко Катерина Семенівна

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України*

Мищенко Екатерина Семеновна

*кандидат государственного управления,
доцент кафедры государственного управления и администрирования
Институт подготовки кадров государственной службы занятости Украины*

Mishchenko Katerina

*Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor of the department of Public Administration Training
Institute of the State Employment Service of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-0669-208X

Цигилик Юлія Анатоліївна

*аспірант
Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України,
викладач циклу загальноправових дисциплін
Державна установа «Академія патрульної поліції»*

Цигилик Юлия Анатольевна

*аспирант
Института подготовки кадров государственной
службы занятости населения Украины,
преподаватель цикла общеправовых дисциплин
Государственное учреждение «Академия патрульной полиции»*

Tsyhylyk Yuliia

Postgraduate Student of the

Training Institute of State Employment Service of Ukraine,

Lecturer of the

Academy Patrol Police

ORCID: 0000-0001-5088-7680

**ПЕРВИННА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ
ПЕРВИЧНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА
ПОЛИЦЕЙСКИХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ
ДЛЯ УКРАИНЫ
INITIAL PROFESSIONAL TRAINING OF POLICE OFFICERS:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE**

Анотація. У професійній діяльності поліцейські стикаються з низкою питань, які потребують висококваліфікованої професійної підготовки для їх вирішення. Сфера їх компетентностей поширюється на різні аспекти життєдіяльності суспільства, а саме: забезпечення основоположних прав і свобод людини; свободи від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; дотримання антикорупційного законодавства; толерантність та недискримінацію; ефективну комунікацію, взаємодію з населенням на засадах партнерства; попередження насильства в сім'ї; протидію торгівлі людьми; дотримання правил та безпеки дорожнього руху; превентивну (профілактичну) поліцейську діяльність тощо. Реалізація покладених на поліцію професійних та службових обов'язків можлива за умови якісної підготовки кадрів, що базується на знаннях, здобутих на етапі первинної професійної підготовки.

Запровадження в Україні нових правових стандартів, які діють у провідних країнах світу, стало початком демократизації та реформування правоохоронної системи. Виховання фахівців нової генерації – перший крок, який було зроблено Україною переймаючи багаторічний досвід іноземних установ, які здійснюють підготовку поліцейських. Враховуючи актуальність для України первинної професійної підготовки майбутніх поліцейських було досліджено міжнародний досвід діяльності у цій сфері, проаналізовано основні напрями професійної підготовки поліцейських, виявлено проблеми її організації в Україні, окреслено заходи щодо удосконалення системи навчання українських поліцейських у розрізі досвіду зарубіжних країн-партнерів.

Ключові слова: *реформування правоохоронної сфери, первинна професійна підготовка поліцейських, міжнародний досвід професійної підготовки працівників поліції.*

Анотація. *В профессиональной деятельности полицейские сталкиваются с рядом вопросов, которые нуждаются в высококвалифицированной профессиональной подготовке для их решения. Сфера их компетентностей распространяется на разные аспекты жизнедеятельности общества, а именно: обеспечение основополагающих прав и свобод человека; свободы, от истязаний, жестокого, нечеловеческого или такого, которое унижает достоинство, поведение или наказание; соблюдение антикоррупционного законодательства; толерантность и недискриминацию; эффективную коммуникацию, взаимодействие с населением на принципах партнерства; предупреждение насилия в семье; противодействие торговле людьми; соблюдение правил и безопасности дорожного движения; превентивную (профилактическую) полицейскую деятельность и тому подобное. Реализация возложенных на полицию*

профессиональных и служебных обязанностей возможна при условии качественной подготовки кадров, что базируется на знаниях, добытых на этапе первичной профессиональной подготовки. Внедрение в Украине новых правовых стандартов, которые действуют в ведущих странах мира, стало началом демократизации и реформирования правоохранительной системы. Воспитание специалистов новой генерации – первый шаг, который был сделан Украиной, перенимая многолетний опыт иностранных учреждений, которые осуществляют подготовку полицейских. Учитывая актуальность для Украины первичной профессиональной подготовки будущих полицейских был исследован международный опыт деятельности в этой сфере, проанализированы основные направления профессиональной подготовки полицейских, обнаружены проблемы ее организации в Украине, определены направления по усовершенствованию системы учебы украинских полицейских учитывая опыт зарубежных стран-партнеров.

Ключевые слова: *реформирование правоохранительной системы первичная профессиональная подготовка полицейских, международный опыт профессиональной подготовки сотрудников полиции.*

Summary. *In their professional activity policemen face a number of questions that require a high quality professional training for their solution. The sphere of their competence cover different aspects of the society life activities including: to provide the basic rights and freedom of the person, freedom from tortures, cruel, inhuman or humiliating treatment or punishment; to provide the effectiveness of anticorruption law, tolerance and non-discrimination; to provide the effective communication and cooperation with the population on the partnership basis; to prevent domestic violence; to combat human trafficking; to provide compliance with traffic rules and safety; to provide preventive policing, etc. Realization of the professional and official*

duties assigned to the police is possible under the condition of high-quality training, based on the knowledge gained at the initial professional training stage. In Ukraine the introduction of the new legal standards, which operate in the leading countries of the world, was the beginning of law enforcement system democratization and reforms within this system. The education of a new generation of specialists is the first step taken by Ukraine, realized through adopting the experience of foreign police training institutions which have been functioning for many years. Taking into account the relevance of the future police officers initial training for Ukraine, the international experience in this field has been studied, as well as there have been analyzed the main areas of police training; the problems of its organization in Ukraine have been identified and the measures to improve the training of Ukrainian police officers with the view of foreign partner countries experience have been outlined.

Key words: *reforms enforcement system, initial professional training of police officers, foreign experience of initial professional training of police officers.*

Постановка проблеми. Реформа поліції стала однією з перших і гучних реформ в Україні після Революції Гідності. Велику підтримку у реформуванні правоохоронної системи України надали міжнародні партнери від Сходу (Японія) до Заходу (США, Канада). Переймаючи успішний досвід зарубіжних країн в аспекті організації ефективно діючої правоохоронної системи Україна постала перед проблемою щодо адаптації підготовки майбутніх поліцейських за новими стандартами якості, які б відповідали потребам суспільства та нормам чинного законодавства. Саме створення єдиної уніфікованої системи підготовки поліцейських стало пріоритетним напрямком у реформуванні правоохоронної системи України в цілому. Вагомий внесок у створення цієї системи здійснювався міжнародними організаціями ICITAP та EUAM. Маючи

великий досвід у впровадженні реформ поліції у світі, вказані організації доклали великих зусиль для запуску оновленої та інноваційної системи первинної професійної підготовки майбутніх поліцейських в Україні.

Навчання особи, яка уповноважується державою застосовувати до громадян, які вчинили протиправне діяння, силу (заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю), має певну специфіку. Це потребує кардинального вдосконалення професійної підготовки поліцейських [1], насамперед її юридичної складової, оскільки діяльність поліцейського характеризується суворою правовою регламентацією. Саме необхідність підготовки висококваліфікованого й конкурентоспроможного поліцейського, який у процесі виконання функціональних обов'язків буде самовдосконалюватися і підвищувати професійний рівень, підтверджує актуальність даного дослідження, його теоретичну і практичну значущість [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зарубіжний та вітчизняний досвід діяльності поліції вивчали у своїх наукових роботах фахівці різних галузей – від юристів до психологів. Найбільш значущими роботами в контексті реформування органів внутрішніх справ є дослідження таких вчених як М. Соколов [3], М. Вопленко [4], М. Лягута [5], В. Мухін [6], В. Сапун [7], С. Гусарова [8], О. Джураєва [9]. Окремі аспекти правосвідомості працівників поліції досліджував Д. Швець [2].

Необхідно зазначити, що первинна професійна підготовка поліцейських викликає дослідницький інтерес вчених і практиків у зв'язку із високим рівнем відповідальності держави перед суспільством. У контексті загальнонаукової тенденції до поглибленого вивчення питання підвищення професійності на сьогодні сформувалися окремі «фахові» теоретичні і прикладні школи професіогенезу, в межах яких розробляються технології навчання представників окремої професійної групи – поліцейських (А. Дубнякова, Л.

Мороз, О. Томилова, О. Цільмак, О. Хлудова та ін.) [2]. Проте незважаючи на численні дослідження, багато питань, пов'язаних із професійною підготовкою поліцейських в умовах реформування правоохоронної системи, на сьогодні розкрито недостатньо. Зокрема, це стосується юридичної та організаційної складової професійної підготовки поліцейських, що є досить актуальним, чим і зумовлене обрання теми дослідження. При детальному розкритті цього питання було з'ясовано, що окремі проблеми, зокрема щодо сучасних підходів до організації первинної професійної підготовки майбутніх поліцейських, досліджені недостатньо. Звідси виникла необхідність звернення до успішного міжнародного досвіду з метою його впровадження в практику первинної професійної підготовки поліцейських в Україні.

Метою статті нами визначено дослідження міжнародного досвіду створення національних систем підготовки кадрів для поліції, вироблення рекомендацій щодо удосконалення первинної професійної підготовки поліцейських в Україні, пошук шляхів вирішення проблем, пов'язаних із реструктуризацією вітчизняної системи освітньої підготовки поліцейських як ключового елементу реформування правоохоронної сфери.

Виклад основного матеріалу. Навчання майбутніх поліцейських є основоположним стержнем системи внутрішньої безпеки кожної держави. Саме якісне, професійне навчання забезпечує виконання майбутнім поліцейським професійних навичок та службових обов'язків у сфері гарантування особистої безпеки громадян, захисту їхніх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, охорони і забезпечення суспільного порядку, виявлення і розкриття злочинів, розшуку осіб, які їх скоїли, забезпечення безпеки дорожнього руху, захисту власності від злочинних зазіхань, участі в наданні соціальної і правової допомоги громадянам, сприяння в межах компетенції державним органам,

підприємствам та організаціям під час виконання покладених на них законом обов'язків [10].

Поліцейська діяльність – це сфера, критерієм ефективності якої є взаємодія з громадою, при цьому роль поліції в демократичних суспільствах стає дедалі важливішою. Якісно підготовлені поліцейські - гарант законного вирішення проблем. Ефективність і професійні якості, що залежать від майбутньої підготовки поліцейських, є особливо важливим чинником в країнах, де здійснюється реформування правоохоронної сфери. До таких держав відноситься Україна.

Про необхідність реформування вітчизняної правоохоронної системи неодноразово наголошувалося від моменту проголошення незалежності України. Перші спроби реформування поліції в Україні розпочалися лише в 2009 році, однак тоді відповідний законопроект № 4199 «Про місцеву поліцію» так і не був прийнятий Верховною Радою України. У подальшому були неодноразові спроби реформувати органи Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС), але усі вони були не зовсім невдалими.

Відправною точкою в реформуванні української правоохоронної системи став 2014 рік. Для проведення реформ українською владою було прийнято рішення використати успішний досвід закордонних партнерів. Головним завданням тогочасного Уряду України стало створення законодавчої бази, яка б відповідала стандартам Європейського Союзу та Ради Європи. З метою реалізації заходів з реформування органів внутрішніх справ МВС розробило проект Закону України «Про Національну поліцію», який був прийнятий Верховною Радою України 02 липня 2015 року. Створення в Україні нової поліції підвищило рівень довіри народу до поліцейських із 3% до 46%, що стало успішним показником вдалого початку реформування правоохоронної системи.

Ключовим елементом реформи правоохоронних органів є реструктуризація системи освіти та підготовки поліцейських. Першим кроком на цьому шляху стало затвердження Національною поліцією України спільно з МВС кваліфікаційної характеристики професії поліцейського. Це дало старт розробленню стандарту професійної освіти (компетенцій поліцейських).

Наступним кроком у реформуванні стала розробка стратегії щодо моделі освіти та підготовки поліції, запропонована МВС. Проте надалі зусилля щодо реформування системи освітньої підготовки поліцейських зійшли нанівець. Наразі відсутній чіткий механізм розроблення навчальних програм для всіх видів підготовки. Згідно із Законом «Про Національну поліцію» поліція не є суб'єктом ухвалення рішень у цьому процесі. Більшість навчальних програм для Національної поліції України розробляється вищими освітніми закладами системи МВС за погодженням із Міністерством внутрішніх справ та відповідним спеціалізованим підрозділом поліції [11].

Одним із ефективних рішень у реформуванні системи внутрішніх справ стало створення в Україні Державної установи «Академія патрульної поліції» (далі – Академія патрульної поліції). Створення такого освітнього закладу відповідає сучасним потребам і запитам суспільства щодо якісної професійної підготовки поліцейських.

Основним завданням, яке покладається на Академію патрульної поліції, є забезпечення організації первинної професійної підготовки майбутніх поліцейських згідно з передовими українськими та міжнародними стандартами.

Основна мета Академії патрульної поліції - навчити, підготувати, виховати поліцейського нової генерації як людину та особистість, яка реалізує у своїй діяльності три головні принципи: «Чесність», «Професіоналізм», «Самовідданість», діє згідно із Законом, керуючись здоровим глуздом і

реалізуючи завдання поліцейського менеджменту. В Академії патрульної поліції готують нове покоління поліцейських, враховуючи основні концепти Стратегії Міністерства внутрішніх справ України – 2020, реалізація яких здійснюється за такими трьома основними напрямками реформування: «Твоя безпека», «Твій захист», «Твій сервіс» [12].

Використовуючи міжнародний досвід та практику підготовки майбутніх поліцейських, слід зазначити, що навчання в поліцейських академіях світу має суттєві відмінності. Особи, які бажають вступити на службу до поліції, повинні пройти первинну підготовку. Набір проводиться здебільшого органами поліції (наприклад, Управлінням поліції Х'юстона в США, Канадською королівською поліцією в Канаді, Департаментом патрульної поліції в Україні) або органами поліції спільно з навчальним закладом. Однак у поодиноких випадках навчальний заклад може проводити набір самостійно (Коледж державної поліції Латвії). Періодичність набору різниться від одного разу на рік (Естонська академія наук безпеки, Поліцейська академія в Чорногорії) до щотижневого (Центр підготовки Академії Канадської королівської поліції в Канаді). Кількість новобранців, які щороку приймаються на навчання, різниться від 50 (Поліцейська академія в Чорногорії) та 125 осіб (Вища школа поліції в Німеччині), до 1600 осіб (Центр підготовки Академії Канадської королівської поліції в Канаді) та 2000 в Державній установі «Академія патрульної поліції» в Україні.

З метою дотримання гендерної політики під час набору особлива увага приділяється частці жінок, яких приймають на курс первинної професійної підготовки. Середній показник різниться від 13% у Поліцейській академії Х'юстона (США) до 50% у Коледжі державної поліції Латвії, а також становить приблизно 35% у Центрі підготовки Академії Канадської королівської поліції в Канаді, 27% – у Вищій школі поліції в Німеччині, 25% –

у Поліцейській академії в Чорногорії та 26% – у Поліцейській академії в Хорватії, 15-18% - у Державній установі «Академія патрульної поліції» в Україні [11].

Ще одним важливим елементом у первинній професійній підготовці майбутнього поліцейського є відбір кандидатів на навчання. Різні країни мають свої вимоги щодо відбору. Поліцейська академія Х'юстона (США) проводить співбесіду, як єдиний етап відбору, при цьому Центр підготовки Академії Канадської королівської поліції в Канаді використовує лише поліграфічний етап тестування кандидатів.

В Україні, щоб стати слухачами Державної установи «Академія патрульної поліції», кандидати проходять п'ять етапів «випробувань». Після успішного завершення тестування на знання законодавства кандидат проходить визначення рівня фізичної та психологічної підготовки, медичний огляд і останнім заключним етапом є співбесіда.

Важливим аспектом, який варто відзначити є те, що при відборах кандидатів в Україні не приділяється увага до рівня попередньої освіти. Аналізуючи практику зарубіжних країн варто звернути увагу, що Центр підготовки Академії Канадської королівської поліції в Канаді надає перевагу кандидату, який мав відношення до навчання чи роботи в поліції перед тими кандидатами, які такого досвіду не мали, хоча по рейтингу відбору вони мали однакові показники. Коледж державної поліції Латвії, де термін навчання складає 2,5 роки, автоматично зараховує вступні іспити для кандидата з вищою освітою та скорочує термін проходження первинної підготовки вдвічі. На відміну від Латвії, Поліцейська академія в Чорногорії скорочує термін трьохрічного навчання для кандидатів з вищою освітою лише на 3 місяці.

Термін навчання з первинної підготовки поліцейських у різних країнах не є однаковим. Для прикладу, Поліцейська академія Х'юстона в США, Вища

школа поліції в Польщі, Академія патрульної поліції в Україні проводять підготовку майбутніх поліцейських тривалістю 6 місяців. Є країни, які навчають поліцейських більш тривалий термін - Естонська академія наук безпеки та Поліцейська академія в Хорватії, навчання в яких складає 18 місяців. За найбільш тривалим терміном навчання можна виділити Вищу школу поліції в Німеччині, де майбутній поліцейський проведе до 30 місяців.

Важливим питанням, яке вкрай потребує поглибленого дослідження та вирішення, є проходження практики майбутніми поліцейськими під час чи після закінчення їх навчання в Академії патрульної поліції в Україні. Наразі після завершення шестимісячного навчання випускник відразу приступає до виконання службових обов'язків. При цьому він тут же стикається із небезпечними ситуаціями, які суттєво відрізняються від академічних ситуативних завдань, не маючи поряд тренера, який у будь-який момент може зупинити сценарій події, або наставника, який би, спираючись на власний досвід, підказав чи порадив оптимальний вихід або правильні дії.

Хороший досвід для української системи підготовки майбутніх поліцейських в частині їх адаптації до виконання службових повноважень поза межами навчального закладу можна запозичити у Поліцейській академії Х'юстона в США чи Центрі підготовки Академії Канадської королівської поліції в Канаді, де після завершення програми первинної підготовки проводиться стажування під керівництвом наставника, а під час самого навчання проводиться практичне стажування у підрозділах несення служби.

Реформування правоохоронної системи в Україні й надалі триває. Державна установа «Академія патрульної поліції», заручившись тривалою підтримкою Уряду Канади шляхом реалізації проекту Police Training Assistance Project (PTAP), впроваджує в Україні нову модель професійної підготовки поліцейських. Переймаючи успішний досвід міжнародних партнерів у сфері

підготовки майбутніх поліцейських, Академія патрульної поліції створила всі необхідні умови для щорічної підготовки 2000 осіб на основі повної загальної середньої освіти за професією «поліцейський» (за спеціалізаціями). Якісний та ефективний результат втілення професіоналізму майбутніх поліцейських здійснюється командою з 56 викладачів. Саме завдяки їхнім старанням та вмінням у слухачів Академії формуються спеціальні знання та уміння, які дозволять в подальшому сумлінно виконувати службові обов'язки. Варто відзначити інноваційний прорив у організації навчання, який досягається за рахунок сучасного обладнання, комфортних умов, а також технологій, які максимально наближають слухача до умов несення служби. Якість проведення навчання на високому рівні було підтверджено отриманням у жовтні 2019 року Академією патрульної поліції нагороди «Лідер інновацій в освіті» в рамках XI Міжнародної виставки «Інноватика сучасної освіти». Констатуючи вихід на міжнародний рівень якості освіти начальник державної установи «Академія патрульної поліції» Вадим Лісничук, під час презентації роботи закладу заступнику Державного секретаря США Джоргану Ендрюсу, зазначив: «До 2022 року мета Академії патрульної поліції - якісно навчити та підготувати 5 тисяч поліцейських на рік. Аби втілити це, ми маємо за короткий термін створити всі необхідні для цього умови» [13].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Насамперед варто зазначити, що підготовка професійного поліцейського, який би був універсальним для будь-якого підрозділу системи правоохоронних органів, є актуальною проблемою у всіх країнах світу. Кожна держава має своє бачення щодо вирішення даного питання, але погляди як науковців так і практиків зводяться до того, що наскільки сильною_буде підготовка кадрів в поліції на первинному етапі– настільки ефективною_буде сама політика правоохоронних органів у майбутньому. Незалежно від напрямку

дослідження вказаної теми, усі науковці погоджуються, що сучасний етап підготовки поліцейських потребує систематичного і професійного вдосконалення системи первинної підготовки поліцейських із метою підвищення рівня їх професіоналізму.

Аналіз вищенаведеного надає змогу зробити висновок, що зарубіжний досвід реформування правоохоронних органів реалізується в Україні шляхом вирішення проблемних питань, пов'язаних із реструктуризацією системи освіти та підготовки співробітників поліції як ключового елемента реформи.

Проблемними питаннями, які на сьогодні залишаються не вирішеними, є неврахування рівня попередньої освіти кандидатів, які виявили бажання навчатися в державній установі «Академія патрульної поліції», а також низький рівень дотримання принципу гендерної рівності в правоохоронних органах України в цілому. Усунення вказаних недоліків дозволить значно покращити як імідж поліції всередині нашої держави, так і імідж України серед міжнародної спільноти.

Література

1. Маслянцін В. І. Професійний саморозвиток майбутнього фахівця: монографія / під ред. В. А. Ковальчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. С. 67-69.
2. Швець Д. В. Юридична складова професійної підготовки поліцейських як необхідна умова їх професіогенезу / Дмитро Володимирович Швець // Вісник Кримінологічної асоціації України. 2017. № 2 (16). С. 55-65. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2178>
3. Соколов Н. Я. Правосознание юристов: понятие, сущность и содержание // Советское государство и право. 1983. № 10. С. 18–25.

4. Вопленко Н. Правосознание следователя и юридическая практика. Формирование профессиональных качеств следователя. Волгоград, 1985. С. 20–33.
5. Лягута М.О. Підвищення рівня правової свідомості працівника Національної поліції як запорука ефективного проведення реформи органів МВС. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків : ХНУВС. 2018. С. 20-23
6. Мухін В. В. Професійна правосвідомість: поняття, особливості, функції : автореф. канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2007. 20 с.
7. Сапун В. А. Инструментальная теория права в юридической науке. Современное государство и право. Вопросы теории и истории. Владивосток, 1992. С. 18–22.
8. Гусаров С.М. Деякі питання оптимізації структури Національної поліції України // Наше право. 2017. № 1. С. 27-32.
9. Джураєва О.О. Функції сучасної держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / О. О. Джураєва; кер. роботи В. В. Завальнюк; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса. 2006. 20 с.
10. Цуркан О. В. Професійна правосвідомість працівника поліції як важлива складова його правової культури / О. В. Цуркан // Jurnalul juridic national: teorie și practică. 2017. № 6. С. 59-63. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2178>
11. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ / Автори: Хатія Деканоїдзе, Мадлен Хелашвілі: Київ, 2018. 164 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/423404?download=true>

12. Патрульна поліція: [Інтернет-портал].
URL: <http://patrol.police.gov.ua/highlight/vas-vitaye-akademiya-patrulnoyi-politsiyi/> (дата звернення 29.04.2020). Назва з екрану.
13. Державна установа «Академія патрульної поліції»: [Інтернет-портал].
URL: <https://www.facebook.com/academy patrol police/> (дата звернення 29.04.2020). Назва з екрану.

References

1. Maslianitsyn V. I. Profesiyni samorozvytok maibutnoho fakhivtsia: monohrafiia / pid red. V. A. Kovalchuk. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2012. S. 67-69.
2. Shvets D. V. Yurydychna skladova profesiinoi pidhotovky politseiskykh yak neobkhidna umova yikh profesiohenezu / Dmytro Volodymyrovych Shvets // Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy. 2017. № 2 (16). S. 55-65. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2178>
3. Sokolov N. Ya. Pravosoznanye yurystov: poniatye, sushchnost y sodержanye // Sovetskoe hosudarstvo y pravo. 1983. № 10. S. 18–25.
4. Voplenko N. Pravosoznanye sledovatel'ia y yurydycheskaia praktyka. Formyrovanye professyonalnykh kachestv sledovatel'ia. Volhohrad, 1985. S. 20–33.
5. Liahuta M.O. Pidvyshchennia rivnia pravovoi svidomosti pratsivnyka Natsionalnoi politsii yak zaporuka efektyvnoho provedennia reformy orhaniv MVS. Pidhotovka politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy : zb. nauk. pr. / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Kaf. spets. fiz. pidhotovky f-tu № 2. Kharkiv : KhNUVS. 2018. S. 20-23
6. Mukhin V. V. Profesiina pravosvidomist: poniattia, osoblyvosti, funktsii : avtoref. kand. yuryd. nauk : 12.00.01. Kharkiv, 2007. 20 s.

7. Sapun V. A. Ynstrumentalnaia teoryia prava v yurydycheskoi nauke. Sovremennoe hosudarstvo y pravo. Voprosy teoryy y ystoryy. Vladyvostok, 1992. S. 18–22.
8. Husarov S.M. Deiaki pytannia optymizatsii struktury Natsionalnoi politsii Ukrainy // Nashe pravo. 2017. № 1. S. 27-32.
9. Dzhuraieva O.O. Funktsii suchasnoi derzhavy : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / O. O. Dzhuraieva; ker. roboty V. V. Zavalniuk; Nats. un.-t "Odeska yurydychna akademiia". Odesa. 2006. 20 s.
10. Tsurkan O. V. Profesiina pravosvidomist pratsivnyka politsii yak vazhlyva skladova yoho pravovoi kultury / O. V. Tsurkan // Jurnalul juridic national: teorie și practică. 2017. № 6. S. 59-63. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2178>
11. Systemy osvity ta pidhotovky politsii v rehioni OBSIe / Avtory: Khatia Dekanoidze, Madlen Khelashvili: Kyiv, 2018. 164 s. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/423404?download=true>
12. Patrolna politsiia: [Internet-portal]. URL: <http://patrol.police.gov.ua/highlight/vas-vitaye-akademiya-patrolnoyi-politsiyi/> (data zvernennia 29.04.2020). Nazva z ekranu.
13. Derzhavna ustanova «Akademiia patrolnoi politsii»: [Internet-portal]. URL: <https://www.facebook.com/academypatrolpolice/> (data zvernennia 29.04.2020). Nazva z ekranu.